

O KUTACÍCH PRACÍCH U LITOŠIC.

severní části okresu čáslavského na Železných horách, kol dokola věnčena lesy, leží neveliká obec Litošice. Občané její, zabývající se hlavně polním hospodářstvím a chovem dobytka, žijí klidně, vzdálení jakéhokoli ruchu. Než v posledních několika letech víska tato i blízké okolí poněkud oživily. A co toho příčinou? Asi $\frac{1}{4}$ hodiny od Litošic po levé straně silnice, vedoucí k Josefově a Žehušicům, na parcele zvané „Kopřivník“ hledány jsou ložiska železných rud. Kouř nad lesem se vznášející a rachot pracujícího stroje upozorní každého na ona místa.

Pražská železářská společnost, která doluje u Chvaletic v okrese přeloučském, prováděla zeměznalecká prozkoumání na různých místech Železných hor. Tak zkoumána celá krajina mezi Litošicemi a Sovoluskami. Pátráno po úlomcích rudy, povšimnuto nánosů v potocích, vyčnívajících skal, úvozů, lomů, vůbec všech míst, v nichž vrstvy sledovati možno a dle nichž souditi lze na uložení užitečných hornin. Při tom pozorován tvar krajiny, zbarvení povrchu a horniny; též hranice útvarů, směr a sklon vrstev. Dle barevné stopy východu tušila se ložiska železných rud. Proto na řečeném místě hledána ložiska i pod povrchem a sice prováděním kutných děl. Tato jsou různá. Zde provádí se nejmeně nákladné kutné dílo — odkrývka povrchu, záležející v provádění příkopů, t. zv. rovů souběžných a křížujících se směrem vrstev. Kutné rovy ovšem do velké hloubky prováděti nelze, tak 3—4 m. Zakládají se tam, kde se tuší výchoz ložiska.

24

Pevný kámen se odkrývá a po zjištění hornin rov se zase zasyává. Rovů těchto jest několik nových, starší jsou z r. 1918 a 1920.

V rovech se nachází hnědel, psilomelan, dialogit, delvauxit a diadochit.

Hnědel mívá až 60% železa, ale u nás má pouze 20%. Psilomelan, obsahující 15% manganu, je šedé až modravě černé barvy; dialogit má 30% manganu. Delvauxit a diadochit jsou fosforečnany, které obsahují železo, mangan a fosfor.

Limonit čili hnědel, nejobyčejnější a nejrozšířenější ruda železná, má tvrdost 5—5,5, hustotu 3,4—4, barvu hnědou, v nej-různějších odstínech od okrově žlutého, až do hnědě červeného. Vryp jeho je žlutohnědý.

Psilomelan, manganová ruda, činí černé, hroznovité a ledvinovité povlaky a miskovitě složené vrstvy. Má tvrdost 5,5—6, hustotu 4,13—4,33. Vždy chová vodu, kyslíčník manganu, barya, draslíku, hliníku, křemeníku a j. V Čechách se vyskytuje dosti vzácně.

Dialogit, uhličitán manganatý. Tvrdost 3,5—4,5. Hustota 3,3—3,6. Barvy jest růžové, malinové neb i žlutě červené, lesku skelného nebo perleťového, málo průsvitný. Neroztápí se, v kyselínách jen zvolna se rozpouští, rychleji za tepla, při čemž silně šumí.

Delvauxit, vodnatý zásaditý fosforečnan vápenatoželezitý, nazvaný od Dumonta dle chemika Delvauxe, nerost hlizovitý, povrchu hroznovitého nebo ledvinovitého, napovrchu barvy obyčejně žluté nebo žlutohnědé, lomu rovného nebo lasturového, na lomu barvy kaštanové až červenohnědé, smolného lesku. Tvrdost 3. Hustota 2,7. Na vzduchu vysychaje snadno se rozpadá.

Diaochit, zásaditý sulfatofosfát železitý. Nerost jeví se pravidlem v podobě hlíz, ledvinovitého povrchu. Jest lomu nerovného, barvy světle žluté, bělavé nebo žlutohnědé, obyčejně mdlý, velmi měkký, hutnosti 19–29. Kyselinami se rozpouští.

Kutání provádí se na lesním oddělení C ve výměře as 4 ha ve výši 300 m nad mořem. Pozemky, na nichž se kutá, patří k panství žehušickému.

Začalo se v r. 1918, ve větším měřítku pak v r. 1920.

Aby bylo možno prozkoumat ložiště do větších hloubek, použito nejdůležitějšího prostředku totiž vrtání zemního, kterýmž lze úplně se přesvědčiti o uložení vrstev, ložišť i otevřítí pramenité vody.

Proto r. 1921 vyvrtána „výzkumná šachtice“, sahající do značné hloubky, se strojovým zařízením (pumpy a vrtačky, poháněné stlačeným vzduchem). Ve „výzkumné šachtici“ se přišlo na žílu dialogitu s obsahem manganovým. Kutací práce trvaly do července r. 1922, kdy pro úpadek průmyslu železářského byly zastaveny. Přestávka v pracích těchto trvala do r. 1925. V tomto roce na podzim byly opět obnoveny. Výzkumná šachtice se prohlubovala a přistoupeno k soustavnému prohledávání kutiště výzkumnými rovy. I přišlo se zde na zbytky starého dolování, kde snad před několika sty lety dobývala se železná ruda. Zápisů

o starém dolování není. V Hájkově kronice jest jen zmínka o Chvaleticích a Zdechovicích, kde se v XI. století kutala železná ruda.

Kutací práce jsou pod správou železo-mangan. rudného dolu ve Chvaleticích. Tu pražská železářská společnost dobývá rudu od r. 1915. Ruda se tu získává většinou jen v náplavu (hnědel a psilomelan).

Z Chvaletic i od Litošic dovážejí se veškeré druhy rud po vozy na stanici Řečany-Kladruby a odtud dopravují se drahou do Kladna a Králova Dvora u Berouna, kde jmenovaná společnost má železné hutě a doly na kamenné uhlí.

Dělníků u Litošic pracuje dosud málo: as 10 s 3 dozorci, kteří se střídají. Pod zemí v pokusné šachtici pracují 4, ostatní v kutných rovech.

Podnik tento vyžaduje jistě pilné práce, obezřetnosti, trpělivosti a vytrvalosti, poněvadž může to dlouho ještě trvati, nežli vůbec bude možno zisku se dodělati.

Bylo by žádoucí, aby příznivých výsledků se docílilo, neboť doly s příznivými výsledky pracující jsou pramenem blahobytu každého státu, v nich nalézá množství dělníků výživu, jimi se mnohé pustiny proměňují v zalidněná průmyslová místa.

